

DLACZEGO SŁUCHAMY BRITNEY SPEARS?

Przemysław Grudnik¹

*„Idea jest czymś co posiadasz
ideologia to coś co posiada Ciebie”*

Moriss Berman

Wstęp: POROZMAWIAJMY O KULTURZE, CZYLI DLACZEGO TACY JESTEŚMY?

Mem – wzorzec informacji, przechowywany w osobniczej pamięci i mogący ulegać powielaniu.

Memetyka – teoretyczna i empiryczna nauka zajmująca się replikacją, rozprzestrzenianiem się i ewolucją memów.

Wyobraźmy sobie, że tak jak bakteriofag² nie potrafi się sam replikować i korzystając z „dobrodziejstw” bakterii namnaża się „porywając” cząstkę jej genów, tak i idee mogą być niczym pasożyty; gnieździć się w Twoim umyśle, zmieniać

Twoje zachowanie i „kraść” kawałki Twoich przemyśleń. Zmuszają Cię do tego abyś przekazywał je dalej swoim znajomym i zarażał ich tym „wirusem”. Każda idea, która postępuje podobnie zwana jest **memem**.

Podobnie jak gen wirusa, zakodowany w cząsteczce DNA, **mem** jest nośnikiem informacji. Im szybciej jest ona powielana tym szybciej zwiększa się jego frekwencja. **Memy** są integralną częścią kultury, są czynnikiem dla niej nadrzędnym a zarazem jej budulcem, dzięki ich ewolucji ewoluuje także i nasza kultura.

Człowiek podlega koewolucji wraz z **memami** przez niego niesionymi. Począwszy od pierwotnych *Homo sapiens*, kiedy rozprzestrzenianie się memu umiejętności krzesania ognia zapewniła dalszy rozwój naszego gatunku, aż do czasów obecnych kiedy obserwujemy rozkwit i zmierzch niektórych memetycznych molochów jakimi zapewne są wierzenia religijne.

¹ Przemysław Grudnik e-mail tukan69@o2.pl; www.tukan.of.pl

² Bakteriofag - wirus atakujący bakterie.

W JAKI SPOSÓB MEMY ZWIĘKSZAJĄ SWOJE FREKWENCJE?

Ewolucja memów jest procesem, w którym można doszukiwać się wielu analogii do ewolucji biologicznej. Proces rozprzestrzeniania się memów charakteryzuje się jedną cechą, która odróżnia go zwiększania frekwencji genów. Otóż w zjawisku tym występuje tzw. **horyzontalny transfer informacji**. Co to oznacza? Jak wiemy dziedziczenie genów u człowieka zachodzi prawie tylko i wyłącznie w płaszczyźnie pionowej tj. od rodziców do potomstwa, natomiast podczas „dziedziczenia” memów możliwy jest także przekaz pomiędzy osobnikami nie spokrewnionymi ze sobą w linii rodzic – potomek.

Ten Przekaz informacji jest także nieco podobny do zabawy w „głuchy telefon” gdzie następuje przekaz pomiędzy uczestnikami gry. Taki sposób transferu wiadomości może być powodem wielu przeinaczeń. Dobór memetyczny będzie więc preferował takie informacje, które niosą maksimum treści w jak najkrótszej formie. Doświadczenie uczy, że gdy forma przeważa nad treścią mem rozprzestrzenia się bardzo szybko ale równie szybko zanika. W sytuacji odwrotnej natomiast, memy trwają długo ale ich nośniki są bardzo nieliczne. Przykładem pierwszej sytuacji może być jakże chwytliwy i wpadający w ucho mem piosenek kolejnych „pop gwiazdek” , z kolei w opozycji stoi choćby mem muzyki Chopina, która fascynuje (niestety) tylko nielicznych, lecz przez wiele lat.

KIEDY MEM ODNOSI SUKCES -TRZY POSTULATY DAWKINSA.

Richard Dawkins w swym dziele „Samolubny gen” postulował powstanie nowej gałęzi nauki – memetyki. Samo słowo „mem”, którym tak chętnie się posługuje wywodzi się z greckiego słowa „*mimesis*” oznaczającego naśladownictwo. Po jego modyfikacji powstało słowo

„mem”, które wywołuje całkiem słuszne skojarzenia z takimi określeniami jak „gen”, „memory” <ang. pamięć> czy „même” <fr. taki sam>.

Protoplasta memetyki zaproponował w swojej książce trzy następujące cechy, które mem powinien posiadać aby odniósł sukces, są to:

- Wierność kopiowania
- im bardziej podobna jest kopia tym wierniej przekazywana jest informacja. Jest to analogiczna sytuacja do robienia kopii z kopii itd. Im dalszą kopię będziemy czytać, tym bardziej będzie ona nieścisła w odniesieniu do oryginału.
- Szybkość powielania
- im większa jest szybkość kopiowania memu tym szybciej dany replikator zostanie rozprzestrzeniony. Druk książek następuje jednocześnie w wielu egzemplarzach co jest procesem zdecydowanie szybszym niż ręczne przepisywanie.
- Długość życia
- im dłużej dany wzorzec się utrzymuje tym częściej może być powielany.

MEMETYCZNA METODOLOGIA CZYLI JAK SIĘ BADA MEMY?

W powyższych akapitach zasygnalizowałem, że memy mają wiele cech wspólnych z genami, dzięki czemu łatwo można stwierdzić, że analiza rozprzestrzeniania się i ewolucji w memetyce będzie wykorzystywała podobne do ewolucyjnych metody. Niestety w dzisiejszych czasach jeszcze nie potrafimy sekwencjonować memów i badanie ich ma charakter bardzo spekulatywny. Ja przybliżę tylko jeden sposób stosowany przez naukowców z katedry filozofii przyrodniczej Uniwersytetu Jagiellońskiego [3]. Otóż przeprowadzili oni analizę kilku idei, które rozprzestrzeniły się w dzisiejszym świecie i na swój sposób wykazali, iż podobieństwa niektórych

z nich są wynikiem memetycznej ewolucji zbieżnej, niektóre są wynikiem migracji tychże idei a inne znowuż powstały na przykład w wyniku „klonowania”.

Zamysł badawczy autorów powyższej analizy opiera się na porównywaniu fenotypów odpowiednich koncepcji (w tym wypadku matematycznych) oraz ich **memotypów**³, poprzez porównywanie memów niesionych przez te teorie i kwalifikowanie ich odpowiednio do jednej z dwóch gałęzi metafizyki: arystotelejskiej lub platońskiej.

Jak widać pomysł ten jest na pierwszy rzut oka bardzo skomplikowany, jednakże przywołanie go na kartach mojego artykułu ma pokazać do jak szczegółowych i wysublimowanych badań uciekają się naukowcy tej, bądź co bądź nowej, dziedziny nauki. Aplikacja takiego aparatu badawczego świadczy o tym, iż memy to nie tylko mało znaczące koncepcje, których geneza i ewolucja jest łatwa do prześledzenia (np. dowcipy czy plotki), ale są to także prawdziwe kolosy, takie jak teorie naukowe czy doktryny religijne. Badanie właśnie tak skomplikowanych memów może pokazać, że rządzą się one podobnymi prawami jak mechanizmy ewolucji biologicznej i genetyki, co w konsekwencji może doprowadzić do redukcji nauk badających kulturę do biologii ewolucyjnej.

Zakończenie: SENS MEMETYKI JAKO NAUKI.

Czytając mój artykuł można dojść do wniosku, że memetyka jako nowa dziedzina nauki nie ma większej racji bytu. Przecież i tak cierpimy na przesyt tzw. nauk humanistycznych zajmujących się kulturą w sposób kompleksowy i rzetelny, dlaczego mamy więc tworzyć kolejną? Odpowiedź na to pytanie nie jest łatwa.

Otóż memetyka jest tym dla biologii czym dla fizyki byłaby „teoria wszystkiego”. Jest to próba zjednoczenia nauk humanistycznych z przyrodniczymi; teoria ta jest zarówno kompleksowa jak i oszczędna.

---

³ Odpowiednik genotypu w biologii

Wyjaśnienia memetyczne są prostsze i równie dobre a co za tym idzie są przykładem „odcięcia” **brzytwą Ockhama**⁴ (niepotrzebnych) humanistycznych nadbudówek. Oczywiście „nie od razu Rzym zbudowano” i tak jak dobrze teraz ugruntowana koncepcja, jaką jest Teoria Ewolucji w pojęciu neodarwinowskim, potrzebowała czasu aby zostać uwiarygodniona, tak i **memetyka** wymaga wielu lat badań, i zapewne modyfikacji aby mogła naprawdę dobrze wyjaśniać rozprzestrzenianie się idei a co za tym idzie **ewolucję kultury**.

Bibliografia:[1] <http://pespmc1.vub.ac.be/MEMES.html> Heylighen F.

[2] Dawkins R. „Samolubny Gen” Prószyński i s-ka Warszawa 1996r.

[3] Płazowski J.W., Suwara M. „Bliźnięta Kulturowe”

---

⁴ Brzytwa Ockhama - wprowadzona przez Williama Ockhama zasada: „Non sunt multiplicanda entia sine necessitate” (Istnień nie mnożyć ponad potrzebę). W praktyce tłumaczy się to jako: Proste rozwiązanie jest najlepsze, albo Nie wymyślaj nowych czynników jeżeli nie istnieje taka potrzeba, a jeżeli już to udowodnij najpierw ich istnienie. Zasada brzytwy Ockhama zwana jest także zasadą ekonomii myślenia. Jest to jedna z podstawowych zasad, które przestrzega się w trakcie tworzenia poprawnych teorii naukowych. /za Wikipedia/